

religie & filosofie

bladen Eildert Mulder

Helpende Jan sneed nog wel haar vinger met dure ring af

Met een zekere trots wordt wel eens verwezen naar de hellenistische oorsprong van de westerse cultuur. Maar een zeker schaamrood lijkt soms ook gepast, want die oude Grieken hebben naast veel zin ook de nodige onzin uitgekraamd. Neem de gelauwerde filosoof Plato, die in zijn dialoog De Wetten een strafwet voorstelt, die zich niet beperkt tot de menselijke dader, maar ook dieren en zelfs dingen wil laten berechten wegens doodslag of moord. Plato, geciteerd door het lentenummer van **HUMAN**, een gezamenlijke publicatie van het Humanistische Verbond en uitgeverij Boom: 'Als een lastdier een mens doodt...dan moeten de familieleden het dier van moord beschuldigen. Zij moeten rechters kiezen. Als men het dier schuldig acht, wordt het ter dood gebracht en het lijk wordt over de landsgrens gegooid. Als een dood ding een mens doodt en het gaat niet om de bliksem of iets anders dat door een god wordt gezonden om de mens te treffen, moet een familielid de meest nabij wonende buurman aanwijzen om recht te spreken. Als het dode ding schuldig wordt bevonden, moet men het net zo behandelen als het dier dat zo juist werd genoemd'.

HUMAN stelt hier de presocratische filosofen tegenover, voorlopers dus van Plato, maar misschien in hun denken juist verder: 'Tussen Homerus en Plato heeft er al een 'verlichting' plaatsgevonden. De rationele mens gaat op zoek naar natuurwetten die de werkelijkheid regeren. De presocraten, filosofen vóór Plato, voeren een 'secularisatie' door. De goden zijn niet langer voldoende als grondbeginsel, niet voor de natuurwetten en ook niet voor de drijfveren van de mens. De mens moest voor zijn doen en laten zelf verantwoordelijkheid nemen. Hij ontdekt zijn innerlijk en zijn autonomie. De presocraat Xenofanes gaat zelfs zover dat hij de verhoudingen omdraait: niet de goden bepalen de handelingen van de mens, maar de mens maakt zijn goden. De goden zijn projecties: 'Als koeien konden tekenen, tekenden ze hun goden als koeien'.'

Eugène Sutorius bepleit, eveneens in **HUMAN**, het schrappen van artikel 294 uit het wetboek van strafrecht. Dat artikel verbiedt hulp bij zelfdoding. Sutorius is voorzitter van de Nederlandse vereniging voor Vrijwillige Euthanasie en wil hulp

bij zelfdoding wel mogelijk maken. Hij legt uit hoe artikel 294 tot stand is gekomen: 'De artikelen in het wetboek van strafrecht hierover dateren uit 1856 en zijn erin gekomen naar aanleiding van de zaak Jan Slotboom. Jan was een boterkopersknecht uit de Jordaan die een depressieve bakkersdochter die ongewild zwanger was, op haar verzoek deed sterven. Hij doodde haar aan de Kalfjeslaan. Het atypische van de zaak was dat hij haar *en passant* een vinger afsneed, waaraan een mooie ring zat. Dat ging dus echt niet. Terecht, het maatschappelijke establishment, de regenten, reageerde geschokt. Begrijpelijk, maar het was tegelijk ook hulp bij zelfdoding. Het was de atypische aanleiding voor artikel 294...Wij voeren deze discussie om het artikel uit het wetboek te krijgen. Wij doen dat in juridische taal, maar eigenlijk gaat het erom dat we mensen kunnen laten sterven'.

Op het omslag van **Woord&Dienst**, opiniërend magazine voor de Protestantse Kerk in Nederland, staat 23 april. Dat is een dag nadat de strijd om de nieuwe bijbelvertaling (NBV) in de synode is gestreden. Het interview met emeritushoogleraar bijbelse theologie Rochus Zuurmond lijkt daardoor mosterd na de maaltijd, maar zijn kritiek op de inmiddels goedgekeurde vertaling blijft indringend. Hij wil dat het Nederlands Bijbelgenootschap inzage geeft in het Handboek voor de bijbelvertalers: 'Uit het Handboek zouden wij ook kunnen vernemen welke theologie er onder de vertaling ligt. Een verkoopargument was dat er geen theologie onderzit, maar dat is onzin. De NBV is een heel bepaalde theologie, vergis je niet, een soort gemakkelijk huis-, tuin- en keukentheologietje'. Volgens Zuurmond hebben de vertalers op plaatsen, waar meerdere interpretaties mogelijk zijn, niet zo ruim mogelijk vertaald maar voor een bepaalde insteek gekozen. Juist met zo'n vertaling zou je predikanten moeten hebben, die de grondtekst kunnen lezen en daarmee de nuances kunnen zien. Maar de tendens is juist dat er minder belang wordt gehecht aan kennis van Grieks en Hebreeuws. In Engeland kerkte Zuurmond een tijd bij een predikant, die nauwelijks Grieks en geen Hebreeuws kende: 'Ik hoorde iedere zondag dezelfde preek: laten we komende week wat aardiger zijn voor onze naasten'.'